

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 536/2022 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen korona- ja energiakriisin takia konkurssiin ajautuneista yrittäjistä

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Jussi Wihosen /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 536/2022 vp:

Miten huolestunut hallitus on kasvaneiden konkurssien määrästä ja ymmärtääkö hallitus nopean konkurssiaallon vaikutuksen työllisyydelle,

miten hallitus aikoo tukea vaikeuksissa olevia yrityksiä, joiden toiminta on vaikeutunut korona- ja energiakriisien seurauksena ja

miten hallitus aikoo tukea korona- ja energiakriisien takia konkurssiin ajautuneita yrittäjiä, jotta he pääsevät taas jaloilleen ja yrittämään uudelleen?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Ensimmäiseen kysymykseen vastaus on, että hallitus seuraa tarkasti konkurssien kehitystä ja on huolissaan niiden määrän kasvusta. Tilastokeskuksen heinäkuussa julkaiseman tiedotteen mukaan kesäkuussa 2022 pantiin vireille 216 konkurssia, mikä on 33 konkurssia enemmän kuin vastaavana ajankohtana vuotta aiemmin. Henkilötyövuosien määrä konkurssiin haetuissa yrityksissä oli kaikkiaan 1 029, mikä on kuitenkin 291 henkilötyövuotta vähemmän kuin vuosi sitten. Konkursien kasvua selittää kuitenkin osaltaan se, että konkurssiin hakemista rajoitettiin väliaikaisilla lakimuutoksilla koronapandemian aiheuttaman konkurssiaallon estämiseksi. Lakimuutokset olivat voimassa 1.5.2020–30.9.2021. Tällöin siis konkurssien määrä oli tavanomaista alhaisempi joutuessaan kyseisestä väliaikaisesta lakimuutoksesta.

Tilastokeskus on julkaissut tietoja yrityssaneerausten kehityksestä lokakuussa. Niiden mukaan vuoden 2022 kolmannella vuosineljänneksellä pantiin vireille 94 yrityssaneerausta, mikä on 31 yrityssaneerausta (49 %) enemmän kuin vastaavana ajankohtana vuotta aiemmin. Henkilötyövuosien määrä yrityssaneeraukseen haetuissa yrityksissä oli kaikkiaan 915, mikä on 484 henkilötyövuotta (112 %) enemmän kuin edellisvuonna.

Hallitus on huolissaan yritysten toimintaedellytysten kehityksestä ja seuraa tilannetta. Hallitus on asettanut asiantuntijatyöryhmän, joka on laatinut tilannekuvan yritysten tilanteesta kohonneiden energiahintojen myötä.

Hallitusohjelman mukaisessa yrittäjyysstrategiassa ja valtionneuvoston tekemässä yrittäjyyden periaatepäätöksessä on tunnistettu tarve turvata yrittäjien uusi alkuperäisen konkurssin jälkeen. Samoin myös on pyritty tunnistamaan toimia yrittäjien jaksamisen parantamiseksi. Vaikka konkurssi ei ole ilmiönä harvinainen, konkurssin tekemiseen liittyy edelleen paljon tarpeetonta häpeää. Parhaiten tätä häpeää ehkäistään ja yrittäjien riskinottoa edistetään tukemalla yrittäjien pääsyä uuteen alkuun. Oikeusministeriössä toteutetussa EU:n maksukyvyttömyyslainsäädännön harmonisoinnin sekä yrityssaneeraus- ja velkajärjestelylainsäädännön uudistamisen ohella on kehitetty direktiivin edellyttämä Early Warning -toimintamalli, jossa tavoitteena on tunnistaa mahdollisimman aikaisessa vaiheessa talous- ja maksuvaikeuksiin joutuvat yrittäjät. Yrittäjän talousapu -neuvontapalvelu on mikro- ja pk-yritysten matalan kynnyksen maksuton palvelu, joka neuvoa yrityksiä akuuteissa talous- ja maksuvaikeuksissa ja talouden suunnittelussa.

On kuitenkin huomioitava, että konkurssien nollassa ei ole talouden toiminnan kannalta tavoiteltava tila, sillä konkurssit sinänsä liittyvät terveeseen elinkeinotoimintaan ja ovat tapa, jolla elinkeinot ja yritykset uudistuvat. Vertailussa tulee myös huomioida vuoden 2021 konkurssilain väliaikainen muutos, jolla rajoitettiin velallisen asettamista konkurssiin velkojan hakemuksesta.

Yrityskannan uusiutumista tapahtuu myös konkurssien ohella yritysten lopettamisina. Toiseksi yrityksiä kuitenkin perustetaan enemmän kuin lopetetaan, joten yrityskanta on suurempi kuin edellisenä vuonna. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2021 toimintansa aloitti 42 000 yritystä. Toimintansa puolestaan lopetti 28 300 yritystä. Vuonna 2021 toimintansa aloittaneita yrityksiä oli 6% enemmän kuin vuonna 2020. Vuonna 2021 toimintansa lopettaneita yrityksiä oli 12% enemmän kuin vuonna 2020. Toimintansa aloittaneiden yritysten osuus koko yrityskannasta oli vuonna 2021 9,2%, ja lopettaneiden yritysten osuus 6,2%.

Toisen kysymyksen osalta voidaan todeta, että hallitus on korona-aikana tukenut merkittävästi yrityksiä ja useiden selvitysten mukaan tällä on ollut konkurssien määrän kasvua hillitsevä vaikutus. Yhteensä korona-avustuksia maksettiin 2,3 miljardia euroa, koronataukauksia miljardi ja koronalainoja 0,28 miljardia euroa vuosina 2020 ja 2021. Eniten on maksettu Business Finlandin korona-avustuksia (noin 900 miljoonaa) ja toiseksi eniten kustannustukea (noin 800 miljoonaa). Nämä kaksi tuki-instrumenttia muodostavat 74 prosenttia kaikista maksetuista avustuksista.

Korona-avustuksia sai yhteensä 57 970 yritystä vuosina 2020 ja 2021, joille maksettiin avustuksia 2278,9 miljoonaa euroa eli noin 39 300 euroa avustusta saajaa kohden. Jotain koronataukoa vuosina 2020 ja 2021 (ml. lainat ja takaukset) saaneita yrityksiä oli yhteensä 59 016. Jos tähän lukuun lisätään vielä yksinyrittäjien koronatuken saajat (noin 47150 tuensaajaa), jotain koronataukoa saaneiden yritysten lukumääräksi saadaan noin 106 100 yritystä. Pääosa (91 %) yrityksistä sai tukea

korkeintaan kahdesta eri tuki-instrumentista. Yrityksistä 1513 sai yli kolmesta tuki-instrumentista tukea. Yleisesti toimialoittain yrityksistä alle kuusi prosenttia sai useampaa kuin kahta tuki-instrumenttia. Majoitus- ja ravitsemistoiminta oli poikkeus toimialavertailussa, sillä 39 prosenttia tuensaajista sai useampaa kuin kahta tuki-instrumenttia.

Kolmas kysymys liittyy hallituksen toimiin jatkossa. Euroopan Unionin komissio on hyväksynyt perjantaina 28.10.2022 tilapäisten valtiontukipuitteiden muutoksen. Muutoksiin kuuluu mm. niin sanottujen Ukrainapuitteiden sääntöjen jatkaminen vuoden 2023 loppuun asti, enimmäistukimäärien nosto sekä poikkeustapauksissa julkiset takaukset, joiden kattavuus on yli 90 prosenttia, jos takaukset annetaan energiapörssien edellyttämiin vakuuksiin.

Suomessa on toistaiseksi otettu käyttöön muutamia tilapäisten kriisipuitteiden mukaisia tukiohjelmia. Komissio hyväksyi kesäkuussa 2022 TEM:n ennakoilmoittaman Suomen valtiontukitoimenpiteille tarkoitetun puitetukiohjelman, joka liittyy Venäjän hyökkäyssotaan Ukrainassa. Ohjelman puitteissa yrityksiä voi tukea 500 000 euron enimmäismäärään asti. Tilapäisten sääntöjen nojalla komissio hyväksyi myös Finnveran laina- ja korkotukiohjelman, energiayhtiöille suunnattu laina- ja takausohjelman sekä kuntasektorin energiayhtiöiden likviditeettiohjelman. Meneillään on lisäksi polttoainetuen ja polttoöljytuen hakemusten käsittelyt ja myöntäminen valtiokonttorissa.

Työ- ja elinkeinoministeriö on varautumisen ministerityöryhmän esityksestä asettanut työryhmän laatimaan tilannekuvan toimialojen energiakustannusten vuoksi muuttuneesta toimintaympäristöstä. Työryhmän tehtävänä on koota arviota eri toimialojen muuttuneesta toimintaympäristön tilanteesta ja erityisesti siitä, miten energian hinnannousu vaikuttaa yritysten kannattavuuteen, rahoitustilanteeseen ja kykyyn selvitä tilanteesta lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä. Työryhmä asetettiin 20.10.2022.

Työryhmän 8.11.22 päivätyn muistion mukaan voidaan todeta, että tällä hetkellä kokonaisuutena talous- ja työllisyystilannetta voidaan pitää vielä melko hyvänä, mutta talousnäkymät ovat heikkenemässä. Nousevat energiahyödykkeiden hinnat nostavat kustannuksia suoraan ja välillisesti useimmilla yrityksillä heikentäen tiettyjen yritysten kannattavuutta. Toimialojen tilanne vaihtelee toimialojen välillä ja niiden sisällä. Suurimmat vaikutukset energiakriisistä osuvat toimijoihin ja toimialoihin, joiden toiminta on energiaintensiivistä, jotka eivät voi kattavasti siirtää nousevia kustannuksia hintoihin, jotka toimivat globaalisti kilpaillussa ympäristössä ja joiden toimintaan sisältyy aiempia tai muita haasteita ja riskejä. Näitä yritystyyppäjä löytyy erityisesti teollisuuden ja rakentamisen aloilta. Pienemmillä yrityksillä haasteita on enemmän kuin suurilla. Työllisyyden osalta ei ole näkyvissä kuin väliaikaisia vaikutuksia, ja monilla aloilla pyritään työvoimapulan vuoksi pitämään työvoimasta kiinni.

Yritysten kyky siirtää nousevia kustannuksia hintoihin vaihtelee voimakkaasti. Täysimääräinen kustannusten nousun siirto myyntihintoihin ei aina ole mahdollista. Ongelmia aiheuttaa erityisesti, mikäli toimialalla on käytössä pitkiä sopimuksia, jotka eivät sisällä sovittuja periaatteita tuotantokustannusten nousun siirtymisestä hintoihin. Lukuisilla toimialoilla on reagoitu energianhinnan nousuun ottamalla käyttöön edullisempia energiamuotoja, energiatehokkuutta parantavia ratkaisuja ja toteuttamalla kulutusjoustoja. Nämä toimet rajaavat, mutta eivät poista energianhinnan nousun vaikutuksia.

Merkittävä haaste useilla toimialoilla on heikko näkymä ennakoida energiakustannuksia. Tämä hankaloittaa liiketoiminnan suunnittelua ja lisää riskejä. Toimialojen tilanteen seurantaan jatketaan, jotta ylläpidetään tilannekuvaa varautumista varten.

Helsingissä 10.11.2022

Elinkeinoministeri Mika Lintilä

VN/28237/2022-TEM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: